

Zas Latweefchu draugs.

1843. 9 Dezember.

49ta Jappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pesterburgas. 6ta November irr Keiseriska pawehleschana islaista, kas fakka: Kad nu jau skaidri parahdohtees, ka Jggauuu semmê scho gabdu flikti irr isdwees ar labbibu, tad lai irr brihw, rudsus, kweefchus, aufas, meefchus un grilles, ko samalle woi par milteem, woi par putraimeem, lihds 1mai Juhli 1844 no zittahm semmehm pahr juhru bes tulla eewest Jggauuu semmê; bet lai turklaht arri luhko, ka tahdu labbibu, kamehr tik nahkoschâ gaddâ kuggi pahr juhru ees, nedf schee no Jggauuu semmes iswedd us zittahm Kreewu semmes mallahm, nedf arri pa semmi eewedd Pesterburgas gubbermenti.

Is Lehrpates nu patt raksta tas augsti mahzibts kungs Mehler, kam tur sewischki tas ammat, studenteem tahs swaigsnu sinnas mahzibt, ka eefsch Parishes 11ta November ap pulsteni 3 no rihstas pirmu reis, un 13ta November ostru reis weenu jaunu astitu swaigsnî effoht zaur Kunstes glahsehm eeraudsijsuchi. Serde winnai spulgojoh un aste winnai stahwoht isplehtusees ka tihsteram. 19ta November to arri jau Wahjsemme, Altona-pilsfehâ, redsejuschî; bet muhsu mallâs winnu wehl ne mas ne warreja eeraudsiht. Warr buht, kad debbes schinnis deenâs pee mums drufzin atskaidrotahs, ka tad laikam jau bes glahsehm winnu dabbutu redseht.

Is Jelgawas. Juhra, ne zil tahl no Wentes pils, gahje sweineeku laima 13ta Oktober pohstâ; un abbi wihri, kas sehdeja eefschâ, neschehligt buhtu noslihkuschî, ja weens no Wentes matroscheem, Gottfried Mertens wahrda, sawu paschu dsihwibbu ne behdadams, tohs nelaimigus laimigi ne buhtu isglahbis. Kursemmes gubernators augsti zeenigam Keiseram sinnu pahr to laidis, un schis irr pawehlestis, matrosi apdahwinah ar medalki un 150 rubl. sudr.

Is Berlihes. Arri tur fuhmannu fainneekem ta patt, ka zittâs pilsfeh-tâs, jau fenn dauds ruhpas bija pahr saweem puifcheem, kam winni sawus sirgus un rat-tus ustizzeja; jo puifchi winnus beefchi peewihle, paturredami dauds mas no tahs nopel-nitas naudas. Saimneeki tadeht pahrdohmaja, ka gan laikam sawus puifchus warroht isfargah no grekkeeem un sew turklaht no skahdes. Un raug, nu jau labs laizinsch, kamehr winni sawadu gudribu isdohmaja. Winni likke sawadas sijnites drikkeht, un eedowe karram puifcham no rihsta tik dauds sijnites lihds, zil puffedundas irr lihds wakkaram, un luhdse wiffus lungus, kas braulkshoht, lai par katur puffedundu, ko nobraulkuschî, no puifcha ndhemm weenu sijniti, tad puifis, wakkara

pahrnabzis, parahdih's fainneekam, zif wiinnam wehl s'ihmes rohkâ, un eedoh's tam maffu par tik dauds s'ihmehm, zif wiinnam truhkst. — Bet ah! schi gudriba mas palih, dseja; jo dauds kungeem ne patikke, puischeem s'ihmites nopraffih, un puischi, ja paschi ne jau uscizzami, tad pa wissam noleedse, tik dauds braukusch. Ko nu darricht? — Taggad fainneeki atkal ko jaunu is d o h m a j u s c h i, kas laikam gan warrehs palihdseht. Wiini, prohti, pa wissu pilssehtu likkuschi fluddinacht, ka wiini iknogaddâ pahri reises ar tahm minnetahm s'ihnitehm likksoht lohses wilkt un us daschu lohsi 5 dahlderus, ir 10, us weenu arri simts dahlderus winneht; jo wiini labbaki us tahdu wihsi ko grib, boht tehereht, ne kâ liktees peekrahptees. — Un luhk', tã winneem gan isdohsees, ka kungi pehz tahm s'ihnitehm praaffih's un tahs paglabbahs, gerredami, ka ar weenu woi ohtru wehl ko warrefchoht winneht.

Is Wahzsemmes. Pa wissu pasauli gudri laudis tok jau ar ween dsennahs, kad wiini tik irr mahzjuschees rakstih, tã rakstih, ka zitti to weegli warr lassih un saprast. Bet Bemeru walsti taggad dsihwo melde ris, wahrâ Andrejs Lorenz; tas, kad tik wiinnam bija wakkas, neapnizzis us to irr dewees, si hki un smalki rakstih, un lihds schim to jau tik labbi ismahzjees, ka winsch pascha Wahz' keisera garru goh, dibas wahrdu, ko rakstoht 672 bohkstabi wajjaga, pa weenu paschu smalku strihpiau, kas 2 tukus garrumã un matta plattumã, mahk parakstih tã, ka to uskattoht, ne mas ne warr atsiht par raksteem, bet ka wajjaga, tahdu skuntes glahsi, kas masas leetas parahda leelas, nemt un tam luhsoht zaur. Zittu reis' parahda schis s'ihks rakstirajs mums papihri, kam tik mas plekkitis kã addatas galwina wirsi, un kad scho uskattam zaur skuntes glahsi, tad flaidri redsam, ka plekkitis irr ta swehta luhgschana, ko wihrs tur pa itt masahm, s'ihkahn strihpinahm irr usrakstijis. Ak tawas publes! Bet ko tahda gudriba derr?

Is Iheu semmes. Lihds schim teize, ka Iheu semneeki effoht tihri mulki, bet ko taggad juns tã stahstisim, tas juns apleezinahs, ka dascham no winneem deesgan labba galwina, ir kungeem paschã laikã ko atbildeht. Darlinten-walsti weenam rentes-kungam schai ruddent' pahweja wajjadseja. Peemeldejahs nabbaga semneeks, kas mas no auguma, ar pasemmigeem wahrdeem wajjadams, woi kungs wiinnu ne gribboht berreht preeksch ptauschanas. Bet kungs wiinnam usbrehze: ne! tu man effi pahr mas. — Smaididams semneeks wiinnu wajjaja: »Woi juhs, zeenigs kungs, fawu labbibu leekat noplaut no augschenes, woi no appakshas? Ja no appakshas, tad es to wehl labbaki prohtu, ne kã zits, kas garraks pahr man!« — Ak tu negants sohbu-gals!

Deems peemele tehnu grehkus.

Rahdã's mahjã's dsihwoja wezs tehws ar dehlu un weddekli kohpã. Wezzam bij azzis tumschas, ar ausim mas dsirdeja, rohkã's un kahjas trihzeja. Ehsdams karrotu gan drihs ne spehje turreht; ehdeni islaistija weenã puffë un ohtrã. Par to dehls un weddekle wiinnu rahje un pehdigi pa wissam astuhne no galba. Krahsna-kaktinã wiinnam bij ja-fehd, kamehr zitti ehde; un apkohpschanas wiinnam arri ne bija, kã no labbeem behneem. Weddekle ar dusmahm ween us wiinnu stattijahs, un retti kahdu

labbu wahrdu winnam runnaja. — Kahdu reisi par nelaimi blohdina ar ehdeni wezz-
tehwam no rofkahm iskritte us grihdi. Blohdina bij pufchu, un weddeklei firde plibse
ar leelahm dufmahm. Winna nolahdeja wezzo, fahere kahdu kublina, ko funs bij
islaisijis, un pasneegdama fazzija: Ja tu man to faplehst, tad ne kahdu wairs ne dab-
bust. — Kamehr wehl patte ehde, reds, masajs behlisch winnai, tshetru gabbu wezs,
peefkreen pee galda un prassa nasi. »Ro tu darrisi ar nasi?« fakka tehws. — Dehls
atbild: »Taisichu filliti, teht, ka tewim buhs kur ehst, kad tu wezs paliksi.« — Schis
wahreds tehvam un mahtei ka ar nasi eeduhrehs firde; — weens ohtru usfattidamees,
palikke sawas dohmäs. Ohtra deenä wezzu tehwu atkal peenehme pee galda, un ne faz-
zija ne ko, kad tam putra us galdautu nofrehje.

Mihstajs behrens! glabba tawu tehwu, kad tas wezs tohp, un ne apbehdint to, ka
mehr winsch dsihwo. Un turri winnam par labbu, kad winnam wahrsch prahts taptu;
un darri to ar wissu spehku, ka tu wissu ne nizzini. (Str. 3, 12. 13.) r.

W a n n a g a U n n e.

Schwizeru semne tahtu no mums irr tik leeli wannagi, jeb ehrgli, ka daubskahret
kastenus, tellenus un jehrinus ar faweem naggeem fagrahbustchi aisnefs. Tur nu arri
gaddijahs kahdu reisi, ka semneeks ar sawu seewu us tahtu plawu nogahje. Meitina
Anne, tris gabbu wezza, winneem bij lihds. Plawä pee pascha schuhua mahte behrnu
gulbinaja sahle un patte strahdaja seenä. Pehz kahdu brijtinu atfattahts, — ak tawas
behdas! behrna wairs newa. Tehws un mahte winnus melle wissu mallu malläs; bet
par welti; behrens ka uhdent eekrittis. — Tanni paschä laika kahpe zits semneeks,
wahrdä Mikkels, sawä plawä, kas augsta kalna wirsu bija. Us reises dsird behrna balfi
kabhds krumds. Winsch steidsahs turpu, un reds! leels wannags zekahs no krum-
meem ahra, un tanni paschä weeta gull behrens. Mikkels wissu uszehle un apfattijahs.
Behrens bij weffels; tik ko pee rofkahm un us plezzim no ehrgla naggeem mas faskram-
bahts. No ta laika scho behrnu nosauze par wannaga Anninu. Tas notikke 1763tä
gaddä un 1814tä gaddä Anne wehl bij pee dsihwisbas. r.

Tas ubbags un tas baggatajs namneeks.

P a s a f f a.

(Saktama pufse.)

Wezzds laikds kahdu reisi staigaja weens swehts Deewa engelis pasaulä apfahret.
Winsch bij apgehrbees ubbaga drehbës, kull pahr plezzim kahris, un turreja baltu speeki
rofkä. Sihmis winnam bij ka wezzam wihram. Ta winsch staigaja no weenahm mah-
jahm us ohtrahm, dseedaja sawu dseesminu preeksch tauschu durwim un luhdsehs kahdu
dahwaninu. Daschbrihd laudis winnam pasneedse kahdu masumu, daschbrihd wissu
ar bahrgeem wahrdeem aisdsinne. Winsch par to ne taunajahs, bet kluffä prahtä Dee-
wam pawehleja wissus, kas ar zeetu firde no winna nogreesehs; jo winsch peeminneja
Deewa wahrdus, kas fakka: Ne nowehrs sawas azzis no ta, kas truhkumu zeesch, un
ne dohd tam wainas pahr tewim subdsetees; jo tas, kas wissu darrijis, paklauschs
winna luhgschanas. (Str. 4, 5. 6.)

Kahdu reisi naktis-weetu meledams nabbadsinsch klandsinaja pee kahda baggata wezza namneeka durwim. Tas namneeks dusmigs atplehfa fawu lohgu un praffija, fo winsch gribboht. — Ubbags fazzija: Michtajs kungs, es luhdsohs kahdu maisesskummosi, un, ja jums weetas irr, arri kahdu faktiau, fur pahr nakti warru pahrgulleht. — »Woi tew prahts?« kleebs tas namneeks; »ta man buhtu labba leeta, iffatram wasan kam ruhmi doht un ehdeenu. Eij prohjam no mannam durwim!« — Ar scheem wahrdeem lohgu aistaisija, un nabbagu atstahje ahra. Schim gan behdas bij par tabdeem nescheligeem wahrdeem; — bet fo darriht? — Winsch no ta baggata wihra durwim gahje pahr eeli; tur schim pretti dsihwoja nabbags zilweks masâ buhdina ar seewu un behrneem. Winsch klandsinaja pee durwim; tas zilweks zehlehs un nahje ahra, un fazzija: Ro tu gribbi, mans michtajs? — Tas engelîs atbildeja: Es luhdsohs kahdu maisesskummosi, un kahdu weetiau, fur scho nakti warru pahrgulleht. — »Nahj' eelschâ,« fazzija tas fainneeks, »nahj' eelschâ, meh's tew dohsim, kas pascheem pee rohkas, ka tu warri pa=ehst, un tad tu scho nakti lihds ar mums istabâ warri pahrgulleht.« Saimneeze noslauzija galdu, uslikke maissi un peenu, un luhdse to nabbadsinu, lai us benka noschschotees. — Ubbags fawas rohkas falizis pateize Deewam it no firds, ka pee tabdeem labbeem laudim nahjis. Tad winsch ehde un dschre un ar mahjaslaudim mihligi farunnajahs. Kad bij pa=ehdis, fainneeze wianam gahdaja naktisweetu un apfeggu, ka sinnadama un spehdama.

Rihtâ fainneeks nodseedaja rihta=dsesminu un noturreja rihta=pahtarus. Tad wiffi ehde brohfasti un Deewam pateize par wiina schelastibu. — Ubbags taisijahs aiseet. Bet papreefsch winsch ta runnaja us fainneeku un fainneezi: Es jums pateizu par wiffu labbumu, un labpraht jums gribbetu kahdu mihlestibu parahdih. Sakkeet, fo juhs gan wiffwairaf wehletohs? — Saimneeze fazzija: »Wesselibâ, ta irr ta leelaka manta.« — »Lai Deews mums dohd peetiziggu firdi un weeglu mirschanas stundinu!« — fazzija fainneeks. — Tas ubbags atbildeja: Peetizigga firds jums zaur Deewa schelastibu irr, un weeglu ais=eeshanas stundinu michtajs Deews jums arri dohs. Bet woi juhs wehl kahdu leetu ne gribbetu? woi juhs ne gribbetu kahdu labbaku un jaunu ehku, fur juhs fawas deenas wesselibâ un meera warreet pawaddih? — »Râ tad ne!« atbildeja fainneeks, »ja Deews mums to dohtu, tad meh's gan preezigi buhtu.«

Engelîs isgahje pa durwim ahra, un fainneeks un fainneeze winnu pawaddija. Schirdamees winsch scheem labbeem lautineem wehl pasneedse rohku un fazzija: »Ar Deewu! dsihwojeet wesseli! Kas par to behdigu apschelohjahs un to nabbagu usnem fawâ namnâ, pahr to Deews arri apschelohsees.« — Ar scheem wahdeem winsch aisgahje. Saimneeks un fainneeze greesehs us mahjaspuffi, — bet rawu brishnumu! wezza buhdina us to paschu brihdi fagrimme un jauna branga ehfa zehlehs no semmes ahra. Saimneeks un fainneeze istihjuschees flattijahs; wifs bij flaisst un smuks, krehsti un galbi, flappi un lahdes, lohgi un durwis. Winni us faweem zelleem no mettuschees Deewam pateize, fazzidani: Tas Kungs muhs apdahwinajis ar fawu leelu spehku; par to meh's winnu gribbam laweht wiffâ fawâ muhschâ, un faweem brahleem labbu darriht, kamehr meh's dsihwojam.

(Weidsama puste us preefschu.)

Brihw drikkht. No Widsammes General-gubbernements russes; Dr. C. E. Napieroff.

Eatweefchu drauga

p a w a d d o n s

pee № 48 un 49.

2 un 9 Dezember 1843.

Kà Israëliteres bija ar dsimteem laudim?

Peewinneem atraddahs diwadi dsimti laudis: zitti no winnu paschas tautas, zitti no fweeschahm; bet pahr abbejeem likkumi nospreede flaidri. Tee no fweeschahm tautahm woi bija wehrgi, ko winni par naudu pirkusch, woi tik seewas un behrni, ko winni kareà nehmuschi wangôs; jo wihrus, kam tik jau sohbins prett winneem bija rohkâ, nokahwe wiffus bes schelofchanas. (5 Mosh. 20, 13.) — Pee paganu tautahm klahjahs wehrgem; un dsimteem laudim deesgan gruhti, bet Israëliteri turreja sawus dsimtus laudis sawadi: itt kâ algabschus, un kad septitajs gads nahze apkahrt, tad jau kalps warreja preezatees, ka nu iseeschoht par brihwu no sawa kunga mahjahm ahra (2 Mosh. 21, 2), un apdahwinahs ar daschadahm dahwanahm (5 Mosh. 15, 13. 14) warreschoht usnemt sawu paschu mahjas-buhshchanu. — Bet, kad dascha gaddusimtene: jau pehz Moshus laikeem bija pagahjuse, tad mas wairs turrejajs pehz scheem winna likkumeem, un ir tas kehnsch Zedekijas welci puhlejajs, schohs likkumus atjaunohc. (Jer. 34, 8—11.) — Ja kahds Israëliteru wihrs bija apprezehs un palikke par dsimtu, tad arri seewai bija ja-paleek par dsimtu, un ja tas wihrs tanni laikâ prezzehs, kad jau kungam kalpoja, tad winna seewa un behrni ir tad wehl kungam palikke rohkâ, kad jau wihru septitâ gaddâ atlaide par brihwu. Bet scheem saimes behrneem bija leelas brihwibas; jo kares saimes tehws zerreja, ka us winneem warroht palautees. (1 Mosh. 15, 3.) — Ja dsimts zilweks, kad kungs septitâ gaddâ to atlaide, ne gribbeja palikt par brihwu, tad kungam pehz teem likkumeem ar to bija ja-eet preeksch teefas; un tur, par sihmi, kâ tas winnam pa wiffu muhschu gribboht peederreht, tam pee durwoju stendera ar ihlenu aufs ja-urbj zaur. (2 Mosh. 21, 6.) — Warreja kares zilweks, maifes truhkuma deht, few zittam pahrdohc par dsimtu (3 Mosh. 25, 39); arri wezzaki warreja pahrdohc sawus behrnus. Katru sagli, kas ne warreja ardoht, ko sadis, pahrdewe (2 Mosh. 22, 3), tã patt tahdus zilwekus, kas sawus parradus ne jaudaja maksahc; deht kam arri brihscham wehl winnu behrneem bija ja-paleek par dsimteem (2 Kehn. 4, 1). Pirmôs laikôs maksaja par dsimtu zilweku 30 sudraba sihketus, bet pehz laikâ lihds 50. (2 Mosh. 21, 32. 3 Mosh. 27, 3.) — Meitas, kâ schteet, pirmôs laikôs wiffu muhschu palikke dsimtas (2 Mosh. 21, 7), bet tok jau ap Moshusa laikeem dabbuja tahdas paschas teefas, kahdas teem wihrschkeem bija. (5 Mosh. 15, 12.) — Moshus, zil spehdams, gahdaja, ka arri dsimteem laudim labbi klahjotees, ar likkumu aisleedse isdoht dsimtus laudis, kas no saweem kungeem aisbehgusch (5 Mosh. 23, 15. 16.), arri ne kahwe tohs fwehtâ deenâ pee darba likt (2 Mosh. 20, 10), un nospreede, ka tee arri warreja peekluht pee sawu kungu uppureem un meelasteem. (5 Mosh. 12, 18.) — Ja kahds Israëliteris fweeschas tautas zilwekam, kas tanni semmê eedschwojis, pahrdewahs, tad weens no winna raddeem winnu warreja ispirkt. (3 Mosh. 25, 47. 48.)

— Kungam gan bija brīhw, fawu dšimtu zilweku pahmahziht, bet ne wiffai bahrgi. Ja dšimts zilweks appakšch fawa kunga rohkahm nomirre, tad schis nahze pee strahpes, bet tad ne, ja tik pehz kahdas deenas nomirre. (2 Mohs. 21, 20. 21.) — Ja kas fawam kalpam jeb fawai kalponei fidsams famaitaja azzi woi sohbu, tam bija winnu arlaist par brīhwu. (2 Mohs. 21, 26. 27.) — Kam leels pulks dšimtu tauschu bija, tas winnus turreja sawabds nammds, kur tohs likke strahdaht; un kurei no scheem labbakus darbus ne pratte, teem bija milti ja-malk tahdas dširawds, ko woi weens pats woi diwi zilweki kustinaja. — Zittus no dšimtu laudim, ko kungi pah wisseem mihtoja, eezehle par nammaturretajeem, likke pee kunga galda ehst; un daschreis arri woi peenehne behrnu weeta (1 Mohs. 15, 2. 3), woi dewe saweem behrneem par laulateem draugeem. (1 laif. gr. 2, 35.)

54.

Mahziba pahr tahm missionehm.

Frescha datta.

E a m i s s i o n e.

(Reem. 10, 13—18.)

45. Kas ta missione irr?

Ja missione (tizzibas wehsts) irr tas darbs, ko tee missionari strahda, to kristigu draudsi jeb Deewa walstibu isplattidami starp teem nekristiteem.

46. Kas tee missionari irr?

Missionari (wehstneesch) irr tee preezas-mahzibas pasluddinataji, kas teek isfuh-titi no tahs kristigas draudses (Ap. darb. 13, 2—4), tahs tautas nogreest no ta zella tahs alloschanas. (1 Kor. 3, 5—11.)

47. Woi arr' irr, kas scho darbu labprahht strahda?

Ne weens neteek peespeests; un tok atrohdahs wehstneschi, kas labprahrtigi scho darbu usnem, un wehl wairak buhtu gattawi eet, ja wairak buhtu gattawi, tohs suhtiht.

48. Kas tohs missionarus aizina?

Deews pats no wiffadas tautas- un kahrtas=laudim (Matt. 4, 18—20) sawas preezas-mahzibas wehstneschus isreds, un tohs aizina zaur to fwehtu garru, ka tee, kad Kristus mihlestita tohs speesch (2 Kor. 5, 14), ar preeku noeet, kurr tohs suhta. (Jer. 1, 7. Es. 42, 16.)

49. Kas tohs sataisa us to darbu?

Deews pats tohs pee meefas un dwehfeles sataisa ar sawahm dahwanahm (1 Kor. 12, 4—11), ar tizzibu, mihlestitibu, gudribu, paziertibu, ar tahm dahwanahm daschadas wallosdas saprast un mahziht, ka tee buhtu derrigi rikli tahs schehlastibas. (Ew. 3, 7. 8.)

50. Kahds darbs teem missionareem?

Winnu darbs irr, teem laudim pasluddinaht un apleezinaht to nepasihstamu Deewu, arrig tee winnu warretu just un atrast, dahwinahht winna schehlastibu un winna meeru eeksch Kristus, un no Kristus puffes luhgt: leezeetes salihdsinatees ar Deewu. (2 Kor. 5, 20. Ap. darb. 20, 27.)

51. Rahdu mahzibu tee fluddina?

Tee wiffi fluddina to weenu preezas-mahzibu no ta frustâ fista Kristus, kas teem Jubdeem irr peedausischana, un teem paganeem gekkiba, bet weens Deewa spehks, par pestischanu ikkatram, kas to tijz. (1 Kor. 1, 23. Reem. 1, 16. 2 Tim. 2, 23. 1 Kor. 1, 12. 3, 3—17.)

52. Râ tee jawu darbu strabda?

Tee ffohlas eetaifa, wiffuwairak preeksch behrneem (Luhf. 18, 15. 16), un us fowahm missiones weetahm mahza un isplatta to Deewa wahrdu pehz teem fwehteem raksteem (1 Kor. 2, 13. Ew. 4, 21), papreeksch zaur tulkeem; un turklabt tee dsen nabs to wahrdu apstiprinabt, deewabihjigi, talsni un nenoseedfigi staigadami, eeksch parahdischanas ta garra un ta spehka. (1 Tessal. 2, 9—12. 1 Kor. 2, 3—5.)

53. Rahds labbums teem no ta?

Teem daudfreis naw, kas pee meefas un dsihwibas usturrefchanas wajjadfigs (Ap. darb. 20, 33. Luhf. 9, 58. Matt. 10, 8), bet isfalkschana un istwihkschana; darbs un apfuschana, falschana un plikkums, gruhts un bailigs zelsch, daschadas wahjibas (Ds. 91, 4—6), breefmas un wajjaschana (Jahn. 15, 20. Matt. 10, 22. 23. Jem. 3, 19), ir patte nahwe (2 Kor. 11, 23—31. 6, 4—10. 4, 7—12. Ap. darb. 20, 22—24.)

54. Woi jaw ilgi, ka tee missionari iseet?

Ea Kunga apustuli irr eesahkuschy isplattigt to preezas-mahzibu, un wiffds laifds fristigi brabli teem pakkal dsinnuschees, ta lihds pee mums Meinards un Alberts; bet wiffuwairak no to laika, kad Martin Luters to fristigu mahzibu atkal fluddinaja flak dru un tihru.

55. Ko tee Kattoli no ta laika darrijuschy preeksch tahs ewangeliuma-isplattischanas?

Tee Kattoli 1622trâ gaddâ Rohmas pilssehtâ ffohlu eetaifjuschy preeksch tijzibas-isplattischanas. Zitti gan darbodamees darbojuschees, paganus atgreeft, papreeksch Aust-Indiâ (Kranz Kfawer. 1542) un Japan-fallâ (Kur 1615tâ gaddâ leela wajjaschana zehlehs), tad Sineseru-semme un eeksch Amerikas. Deewam schehl, schy atgreefschana daudfreis ahrija ween bija, bet ne eekschliga; tee pagani tikke kristiti ar uhdeni ween, bet ne ar fwehtu garru.

56. Ko tee ewangeliuma tizzibas laudis darrijuschy?

No scheem papreeksch zitti wihri weeni paschi scho darbu strabdaja. (Saff. w. 16, 9. 1 Tessal. 2, 18.) Wehrâ leekami irr: Johann Elliot (1690), Indianeru apustuls Seemet-Amerikâ; Ziegenbalg un Schwarz, Aust-Indieru apustuli; Egede, Greenlanderu apustuls (1721); Schulz, Judu apustuls.

57. No Eurennes tee ewangeliuma tizzibas missionari isgabjuschy?

Tee Wahz' missionari wiffuwairak isgabjuschy no Halles-pilssehtas un no Herrnhut. Bet nu jaw 40 gaddi, ka no Calenderu-semmes, no Wahz-semmes, no Schweizeru-semmes, no Sprantschu-semmes un no Seemet-Amerikas dauds iseet, substitu to preezas-mahzibu pasluddinabt.

58. Zil ewangeliuma tizzibas missionari taggad strabda?

Pee astonfimteem ar tuhkschsch septinfimts palihgeem no semmes laudim us tschetrfimts missionu-weetahm. (Luhf. 10, 2.)

59. Kur tee strahda?

Eeksch Greenlandes un Labrador, pa leddeem un sneega-laukeem, eeksch Afrikas fimilshu-tuffneseem leclâ faules-karstumâ, pee teem wehrgeem eeksch West-Indias un pee teem brishweem Indianereem Seemel-Amerikas meschôs, pee teem Kaffereem un Ottentotteem, pee teem Kalmukeem eeksch Ufias, pee teem paganeem us leelas juhâs fallahm, kas lohpiſki dſihwo, un pee teem Hindu-kaudim, kas ar ſawu gudribu leelâhs. — Naw ne weena ſemme, us kurreni nebuhtu neſta wiſſâs walloodâs ta wehſts no ta fruſtâ fiſta Kriſtus. Tas preezas-wahrds tahs walſtibas tohp fluddinâhts par leezibu wiſſahm tautahm. (Matt. 24, 14. Jak. 10, 9.)

60. Ko tee padarra?

Kur to ſehflu iſſehj eeksch Deewa, tur tas Kungs arri zaur ſawu garru padarra atgreefchanas un tizzibas augtus. Tâ wiſch no teem pirmeem waſſaras-ſwehtkeem ſawu apuſtutu darboſchanu ſwehtijis (kâ pee Karneela Ap. darb. 10 un pee Lidias Ap. darb. 16, 14.)

61. Pee Ea warr nomanniht tahs miſſiones ſwehtibu?

So warr nomanniht pee ta preeka, ar ko to fluddinaſchanu no Kriſtus peeneem un pee teem jaukeem kriſtigas tizzibas augleem pee teem peegreesteem. (Matt. 13, 8.) Tahs preezas-mahzibas fluddinaſchana tohp zeenita wiſſâs weetas, gan daudsreis wehtu un zitteem pretti turrotees. (Matt. 13, 31—33.) Lai gan to naw dauds, kas peegrees ſuſchees, tâ kâ arri eefahkumâ bijis, tof wiſſur leela ilgofchana irr (Ap. darb. 17, 11. 1 Theſſal. 1, 6) un arri taggadim eeksch muhſu ſemmes dauds no teem paganeem ſauz: nonahjeet pee mums un paligſdſeet mums! (Ap. darb. 16, 9.)

62. Woi pagani arri warr ſanemt to preezas-mahzibu?

Tee to ſanemm tik labbi, kâ tee apuſtuti un wiſſu klauſitaji to ſanehmufchi, un kâ wehl taggad tee behrni pee mums, un wiſſi, eeksch kurreem tas Deews ſchahs pa faules naw apſtulbojis tahs dohmas. (2 Kor. 4, 4.)

63. Rahdi angli redſami pee teem, kas Kriſtum peegreesti zaur teem miſſionareem?

Ta ſchehlaſtiba wiſſas leetas atjauno. (2 Kor. 5, 17.) Agraki dauds, pehz ta teh wiſchka eeradduma dſihwodami, grehkeem kalpoja eeksch ſawahm negohdigahm eekah-roſchanahm, kâ lohpi. Nu tee tam Kungam pateiz, kas tohs mohdinajis zaur ſawu wahrdu, teem to apſlehptu wainu rahdijis, to grehku peedewis (Ap. darb. 10, 43), un tohs iſrahwis no tahs meefâs ſchahs nahwes. (Reem 7, 24. 25. Ew. 5, 3. 14. 1 Peh. 2, 25.) Nu tee ſtaiga kâ ſwehtigi zilweft (Ap. darb. 2, 47) gairmâ (1 Theſſal. 5, 5), tee irr peegreesuſchees pee Kriſtu un no wiſſa apſkaldroti, lai gan nabbagi, tomehr baggati palikkufchi zaur wiſſu. Turklaht it karſtas behdas turr par ſawu peſtiſchanu un ka peeaug eeksch ſchehlaſtibas un atſiſchanas, no grehkeem fargahs, daſchreis dauds juhdses ſtaiga us Deewa nammu, no gaddu gaddeem taupa naudu, ka warr bihbeli pirktees, wezzumâ wehl mahzâhs laſſiht lihds ar behrneem, Deewu luhds par wiſſa walſtibas iſplattifchanu un no ſawas nabbadſibas ſamett miſhleſtibas dahwanas preekſch ſkoplahm un bihbetu-beedribahm. (2 Kor. 8, 2.)

64. Kâ eet ar to miſſiones-darbu eeksch Ufias?

Eeksch Auſt-Indias, fur Ziegenbalg, Schwarz, Renius, Schmid un Heber ſtrah-

dajuschi, no 114 millioneem Hindu jau 200 kristigas draudses sapulzinatas. Eeksch Ais-Indias, Birmaneru walsti, tas darbs irr gruhts, bet swehtihst. Eeksch Sineseru semmes daudfreis waijaschana zekahs prett ta Kunga mahjekkeem.

65. Kà eet ar to missiones-darbu eeksch Afrikas?

Starp teem Kristum peegreesteem Nehgereem tas preezas-wahrds teek sluddinahts ar swehtibu. Pee teem Ottentotteem arri zitti missionari no brastu-draudsibas strahda. Arri tee Kafferi, Buschmanni, Betschuani to ewangeliumu peenemm. Us tahs fallas Madagaskar teem, kas to wahrdu peenemm, leelas waijaschanas jazeesch.

66. Kà eet ar to missiones-darbu eeksch Amerikas?

Eeksch Seemet-Amerikas pee teem Indianereem kristigas mahzibas gohdigi augli gan redsami; tee, kas brandwihna-dferschana! bij padewuschees, nu pretti turras tam pohstam. Eeksch Greenlandes un Labrador brastu-draudsibas missionari strahda.

67. Kà eet ar to missiones-darbu eeksch Australias?

Us tahs leelas juhras fallahm leela kustinaschana un mekleschana irr pehz ta Kunga. (Ef. 65, 1.)

68. Kà tad eet pa wissam?

Eeksch paganu-semmehm wairak ne kà 2300 fohlas eetaifitas, ar 119 tuhstoscheem fohlneekem. Bihbetu-beedribas isdalla ne-isskaitamu pulku bihbetu, jau wairak ne kà 160 walloodas. — Arri starp teem iskaisiteem no Israela tautas jau zitti to ihstenu pestitaju peenehmusch. — Wissmasak augtu pee teem Wuamedanereem.

69. Woi ta missione arri to ahrigu buhschanu pahraifijusi?

Ta kristiga mahziba teem peegreesteem arri eeksch laizigahm leetahm par swehtibu bijusi. Dauds irr, kas no laizigas nabbadsibas un nesinnaschanas teek isglahbti zaur to, kas muhs baggatus darra eeksch garrigahm dahwanahm. Jo ta Deewa bihjaschana derr pee wissahm leetahm. (1 Tim. 4, 8.)

70. Ko tad nu ta missione padarra?

Gan wehl masa leeta, un Deewa darbs arweenu tohp padarrihts zaur wahjeem riskeem, ka ne weenam nebuhs leelitees. Bet tok lihgsimiba irr debbesis par itkatru grehzineeku, kas atstahjabs no grehkeem (Luhk. 15, 7. Jehk. 5, 20), un ja mehs tik-kai tohpam atrasti ustizigi pee ta masa darba, tad Deews mums arri leelaku ustizjehs. (Luhk. 16, 10—13. Matt. 25, 28, 29.)

71. Kahda tad nu muhsu zerriba?

Lai arri ne, ka us Sinai-kalna, pehrkoni un sibbeni no debbesis parahdabs, un lai arri tas wahrds ne arweenu, kà pee teem apustuteem, teek apstiprinahts zaur pehz nahkamahm sihmehm, tomehr warram zerreht, ka tas Jehws arri jo prohjam dwehfeles wilks pee ta Dehla (Zahn. 6, 44), un ka tas swehts gars lihds darbofees ar to wahrdu, ko sluddina, un zaur tizzibu un mihlestibu to pasauli uswarrehs. Deews arweenu wairak no teem isglahbteem subtihs, to preezas-wahrdu sluddinaht teem (Ef. 6, 8.), kas winru wehl nepasihst, un wissahm tautahm tiks sluddinata Deewa gohdiba (Ef. 66, 19), un ka tas Kungs irr tehniisch pahr wissu semmi (Ds. 96, 10. Zak. 14, 9), ka mehr beidsoht wissi zekki lohzi fees preeksch ta Dehla, kas irr tas weenigs widdutajs starp Deewa un zilwekeem. (1 Tim. 2, 5. Ap. darb. 4, 12. Zahn. 14, 6.)

72. Woi wehl fewischli irr gahdähts, Ea ta missione wairumä eet?
Irr gahdähts zaur tahm missionu=skohlahm un missionu=beedribahm.

73. Kas missionu=skohlas irr?

Missionu=skohlas irr tahdas skohlas, kur tee, kas gribb palikt par missionareem, teek fatalisti un mahziti swehtös rakstös un sweschäs wallobäs, ka tee Kristu warr flud-
dinäht. (Wihl. 1, 18.)

74. Kur tahdas missionu=skohlas irr?

Ea ewangeliska brähtu=draudsiiba no 1732tra gadda darbojusees, to preezas mahzibu isplattigt. Arri zittahm ewangeliskahm draudsehm irr missionu=skohlas Eulenderu=semme un Seemet=Americä, Schweizeru=semme (Bases pilssehtä no 1816tra gadda), Sprantschu=semme un Wahzsemme.

75. Kahdas missionu=skohlas irr Wahzsemme?

Wahzsemme taggad irr missionu=skohlas Berlines, Barmenes, Drehsdenes= un
Amburgas=pilssehtäs.

76. Kahdas irr tas missionu=beedribas?

Missionu=beedribäs tee fadohdahs, kas gribb peepalihdseht, ka tas missionu=darbs
wairumä eet un ka Deewawalstiba tä teek ustaišta.

77. Kur tahdas missionu=beedribas irr?

Eeksch Eulenderu=semmes 8, eeksch Ollanderu=semmes 1, eeksch Sprantschu=semmes 1, eeksch Seemet=Americas 5, un eeksch Wahzsemmes 5.

78. Ko tahs darra?

Tahs missionu=beedribas luhko gahdäht par to, ka tee missionari teek mahziti un
us sawahm weetahm aissubtisl, un ka teem netruhst, kas preeksch usturra wajadsijs.
(2 Kor. 8, 1—8.)

79. Kä tahs missionu=beedribas sawu darbu strahda?

Tahs sawu darbu strahda ar wissas luhgschanas un pecluhgschanas, allaschin luh-
dsoht to Kungu, kam tas darbs peederr un no ka ta swehtiba nahk (Ew. 6, 18. 19);
usskubbinajoht un mohdinajoht tohs, kurreem ta leeta wehl swescha; un mislestibas=
dahwanas falassoht preeksch teem missionareem, ka winnu darbs us preekschu eet.
(1 Kor. 16, 12.)

80. Preeksch ka tahs dahwanas teek isdohtas?

Ea no kristigeem brähteem famesta nauda teek isdohta preeksch missionu=skohlahm
un preeksch teem missionareem, ka teem irr, ko zellä tehreht, un ar ko sawu wajadsiibu
un grahmatas pirkt, kur newarr ar sawu rohku darbu few massi pelniht (1 Tessal. 2, 9.
Ap. darb. 20, 34. 35. Wihl. 4, 10—18); arri basnizas un skohlas par to naudu us-
taisa preeksch teem Kristus peegreesteem. (2 Kor. 9, 12—15.)

81. Us fahdu wihsi katram kristigam zilwekam brihw, pee tahda darba
peepalihdseht?

Zaur sawu dsihwoschanu un zaur Deewa luhgschanu.

82. Kä es zaur sawu dsihwoschanu warru palihdseht pee tahs missiones?

Nedsihwo pars kä pagans, neds kä Juhds, neds kä Turkis. Nedsenn elkabeewibu
neds ar pasauli, neds ar zilwekem, netohpi weens no teem, kurre Deews tas wehders,
kas fahribahm kalpo. Nedsihwo tä ar teem saweseem, ka tas Deewa wahrds jums teek

atnemts un zitteem dohts (Ap. darb. 13, 46—49), bet kalpojeet tam Kungam, un lai juhsu gaischiba spihd, ka tee pagani juhsu labbus darbus manna un ka tee Juhdi juhsu labbus darbus eerauga, un Deewam peegreeschahs un lihds ar jums to Zehwu gohda, kas debbesis irr. (Matt. 5. 16.)

83. Kà es warru Deewu lubgt?

Slawehs lai irr taws wahrds, firdschehligajs Deews un Zehws, ka tu arri muhs effi aizinajis sawà shehlastibas-walstibà schè wirs semmes, sawà kristigà draudse, un ka tu Kristu, sawu mihtu Dehlu, arri mums dewis par gudribu, par taisnibu, par swehtu darrischanu un par pestischanu. Ak dohdi, ka meh's scho shehlastibu ne kad neaismirstam; dohdi, ka meh's arweenu stiprakti tohpan dibbinati eeksch tahs zaur to tizzibu, un eeksch swehtribas un mihlestitbas tawà preekschà sta'gajam, ka sew paschus un zittus ustaifam.

Swehti us to sawu wahrdu fluddinaschanu eeksch wissahm kristigahm draudsehm. Isleij sawu swehtu garru pah'r wisseem saweem kalpeem. Un kad wehl tik dauds zil' weki tumfumà un nahwes ehna fehsch, eeksch sawas firds allibas un eeksch negantahm elka-deewibahm, tabtu no tewim un no tawa meera, kas tu ne-effi tabtu no winneem, tad meh's tewi luhdsam, ak Zehws, atdarri winneem azzis, ka winni tewi un tawas shehlastibas brihnumus reds, un to pestischanu mekle pee Kristu, un eeksch winna atroh'n dshiwibu un muhschigu dshiwoschanu. Tapedz suhti strahdneekus pee sawa plau' jama! Apjohsi tohs meera-wehstneschus ar tizzibu un mihlestitibu, ar drohschibu un pasemmibu, ka tee tawu wahrdu fluddina ar preeku, weenteefigi, eeksch parahdischanas ta garra un ta spehka.

Meh's arri luhdsam par wisseem, kas us scho gruh'tu darbu fataisahs. Upgaifmo winnu prah'tu, schlihsiti winnu firdi un winnu mutti, un fataisi tohs wissus par sawas gohdibas rihkeem. Lai tew irr pawehletas tahs fohlas, kur winni teek mahjiti.

Lai tad nu wissi, zeek jau no rihta= un wakkara=puffes, no seemeta= un deenas; widdus=puffes nahkufchi un wehl nahks, arween wairak usaug par tawu swehtu Deewas-nammu, kamehr weens pars gannams pulks buhs semm weena ganna, un wissas mehles-isteiks, ka Jesus Kristus irr tas Kungs, par tawu gohdu, Deews Zehws, kas tu lihds ar to Dehlu un ar to swehtu garru dshwo un wal'di muhschigi. Amen. 41.

L i h d s i b a s.

3.

Katra Jesus lihdsiba irr kà dahrgs fehklas grauds, kas zilweku rohkahm ustiz-zehts, lai audsina to fehklu sew un teem sawejeem par maisi, un arri doht teem, kam truhkums. Bet woi sinnat, draugi? Dascham fehkla gan irr rohka; laikam arri lee-lahs, ka winnam jau effoht, bet tatschu ne sinn, kà isfeht, kà sehjumu kohpt, kà plaut, arri ne, kà maisi zept, un ne, kà isdallih't. Bet luhdsams, tew lai ne peeteek, scho to no swehtahm mahzibahm sinnah't, lai katra dihgst tawà firdi, eemehrze karu labbi sawas affaràs, tad usaug's tew par brihnumu, tu manni winnu miltus, to baudisi winnu kaldumu. Kerrees tadeht sewischli pee teem wahrdeem, kas tew parahdahs wiss-zaur skaidri, eespedi tohs dsitti sew eeksch firds, un tas sawà laikà augs no skaidribas

us jo leelaku flaidribu, no taisnibas us jo leelaku taisnibu, no preeka us jo leelaku preeku, no spehka us jo leelaku spehku.

4.

Drihs ne atrohdahs zits wahrds, ko zilweki weeglaki isfakka, ne ka: peedohschana. — Apdohmajeet, mihti, zil lehti tee zilweki few sinn apmeerinah, zerredamf, ka Deews winneem gan jau peedohs winnu parahdus. »Ko tee grehko, winneem jau irr peedohts!« — Deews effoht tik schehligs un mihligs un laipnigs! Un es fauem schohs atkal! Nu dshwofchu labbaki! Us preekschu karstaki Deewu luhgschu! — Bet to winni ne apdohma wis, ka schis pats Deews arri irr swehts un taisns, un ka winsch wissu laiku, wissu spehku, ko zilwekam dewis, tik us to wissulabbaku wissufwehtaku darbu irr dewis, — un ka winsch jau katram zilwekam spreedis, lai tas pa to taisnibas zellu staiga ar teem wissleelakeem un abtrakeem sehleem. Nu, ko tu dohma, zilweks: kad tu nu arri tik weena pascha azzunirkli buhtu kuhtribai dewees, kur tu to laiku nemtu, scho grehku brihdi alihdsinah? un kad tu arri tik druzin meefas woi dwehseles spehka buhtu tehreis, kur tu to spehku dabbutu preeksch alihdsinaschanas; jo wissi tawi spehki un laiki tew jau us teem wisslabakeem darbeem wajjaga. Padarrihts irr padarrihts! — Kurfch nu wehl runnahs weegli pahr grehku-peedohtschanu? — Bet kur tad nu glahbschana preeksch mums wahjeem, grehku pilneem zilwekeem? Zittur ne, ne ka pee Jesus Kristus! Winsch sawu affini isleedams, Deewam paklauffidams un zilwekus mihtodams, tahdu uppuri preeksch muhsu grehkeem irr neffis, kas, ja to tizzigi apzerrejam, muhsu grehkus isdelde un tahdu pateizibu, mihletribu un taisnibu mums firde eededsina, kas wairs ne isdseest. Winna gars un spehks mums mettahs eekschâ, un mehs zittu ne ko ne sinnedam, ko fazziht, ne ka: Ta Runga spehks irr warren' leels eeksch teem wahjeem!

36.

Râ ja: atbild us 27tu lihds 36tu jautaschanu.

- us 27tu: Dnesiwors. (Luhko 2 Tim. 1, 16—18.)
 us 28tu: Katram Nasarekim. (Luhko 4 Mohf. 6, 2. 3.)
 us 29tu: Atad. (Luhko 1 Mohf. 50, 10. 7.)
 us 30tu: Dahwidam. (Luhko Dahw. ds. 42, 8.)
 us 31tu: Bahzarus. (Luhko Jahh. 12, 10.)
 us 32tu: Tai weeta, to nosauz: Eltar-Azurim, kad Isbosets gabje karrâ prett Dahwidu. (Luhko 2 Sam. 2, 16.)
 us 33schu: Aboni Beeseks. (Luhko Sohgu gr. 1, 7. 6.)
 us 34tu: Pee Kristus krusa. (Luhko Jahh. 19, 25.)
 us 35tu: Dahwids, kad Samuels nomirre. (Luhko 1 Sam. 25, 1.)
 us 36tu: Barnabas un Pahwils. (Luhko Apust. darb. gr. 14, 11. 12. 18.)

J a u t a s c h a n a s.

- 37) Kurfch Apustuls irr arri weenreis flaudsinajis un ne eenahjis?
 38) Kurrâ nammâ kerrajahs baltas, farkanas un pasillas gardines?
 39) Kas tee tahdi diwi wihtri bija, kam spalwainas drehbes un ahdas johsts
 bija?

36.